

Metamorfozy społeczne

Praca i społeczeństwo Drugiej Rzeczypospolitej

Zbiór studiów pod redakcją
Włodzimierza Mędrzeckiego
Cecylii Leszczyńskiej

9

Institut Historii PAN

<http://rcin.org.pl>

METAMORFOZY SPOŁECZNE

9

METAMORFOZY SPOŁECZNE

9

Praca i społeczeństwo Drugiej Rzeczypospolitej

Zbiór studiów pod redakcją
Włodzimierza Mędrzeckiego
Cecylii Leszczyńskiej

Instytut Historii PAN
Warszawa 2014

<http://rcin.org.pl>

Recenzenci
Elżbieta Kościk
Jerzy Kochanowski

Redakcja, korekta i indeks
Jolanta Rudzińska

Opracowanie graficzne i projekt okładki
Dariusz Górski

© Copyright by Instytut Historii PAN

ISBN 978-83-63352-31-8

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa
22 831 02 61-62 w. 44
www.ihpan.edu.pl
wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Wydanie I

Druk i oprawa
Fabryka Druku

<http://rcin.org.pl>

Spis treści

Wstęp (*Włodzimierz Mędrzecki, Cecylia Leszczyńska*) 7

Część I

Praca w Drugiej Rzeczypospolitej, jej organizacja i efektywność

Włodzimierz Mędrzecki, Gospodarstwo chłopskie jako instytucja pracy . . . 21

Tadeusz Janicki, Wielka własność ziemska w Wielkopolsce jako miejsce pracy
(1918–1939) 31

Tomasz Osiński, Robotnicy rolni w majątkach ziemskich powiatu lubelskiego
w latach 20. XX w. 51

Elżbieta Słabińska, Organizacja pracy w majątkach ziemskich w województwie
kieleckim w latach 1918–1939 71

Jarosław Durka, Wynagrodzenia pracowników w majątku ziemskim Nieborów
Janusza Radziwiłła w latach 30. XX w. 87

Janusz Skodlarski, Rafał Matera, Bariery rozwoju przemysłowego Łodzi w okre-
sie międzywojennym. Kluczowe aspekty instytucjonalne, ekonomiczne
i społeczne 105

Jędrzej Chumiński, Robotnicy przemysłowi w Drugiej Rzeczypospolitej – ana-
liza społeczno-demograficzna 127

Edyta Majcher-Ociesa, Warunki pracy w przemyśle włókienniczym w Często-
chowie w latach 1918–1939 155

Gabriela Zalewska, Inna droga. Zmiany w strukturze społeczno-zawodowej
Żydów polskich w latach 1918–1939. 171

Regina Pacanowska, Pracownicy samorządowi z Polski Zachodniej: kwalifikacje,
postawy, wizerunek w społeczeństwie 191

Beata Konopska, Nowoczesne przedsiębiorstwa kartograficzne Drugiej Rzeszy-
pospolitej – modele biznesu, technologia i promocja jako czynniki sukcesu
rynkowego 209

Renata Knyspel-Kopec , Gospodarstwo domowe jako firma w świetle prasy kobiecej.	231
--	-----

Część II

Państwo polskie jako prawodawca i pracodawca

Przemysław Olstowski , Urząd Wojewódzki Pomorski w Toruniu (1920–1939) jako instytucja pracy	243
Robert Litwiński , Zawód policjanta w Drugiej Rzeczypospolitej. Służba czy praca?	261
Karol Sanojca , Szkoła jako instytucja pracy. Pozycja prawna i problemy zawodowe nauczycieli szkół państwowych w okresie Drugiej Rzeczypospolitej	277
Mateusz Rodak , Praca więźniów w Drugiej Rzeczypospolitej na przykładzie Więzienia Karnego „Mokotów” w Warszawie	293
Wojciech Chudzik , Państwowe przedsiębiorstwo przemysłowe w Drugiej Rzeczypospolitej jako instytucja pracy na przykładzie Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach	319
Dawid Keller , Wynagrodzenie pracowników przedsiębiorstwa Polskie Koleje Państwowe – zagadnienia podstawowe	337

Część III

Dochody z pracy i ich dystrybucja

Cecylia Leszczyńska, Łucja Lisiecka , Dochody społeczeństwa Drugiej Rzeczypospolitej i ich zróżnicowanie.	363
Olaf Bergmann , Przykłady dochodów i wydatków najbogatszych i najuboższych obywateli Drugiej Rzeczypospolitej w świetle pamiętników, wspomnień oraz ogłoszeń i reklam prasowych	387
Informacje o autorach	407
Indeks osób	417